WIADOMOŚCI
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO
ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
ROK III WARSZAWA, DNIA 1 CZERWCA 1928 R. NUMER 11

I. G. FARBENINDUSTRIE W R. 1927

Ukazało się drukowane sprawozdanie za r. 1927 z działalności I. G. Farbenindustrie A. G. we Frankfurcie. Sprawozdanie rachunkowe wykazuje dochody brutto w wysokości 224.300.000 Mkn., czysty zysk za r. 1927 wynosi przeszło 100.800.000 Mkn., jest przeto wyższy od dochodu za r. 1926 o przeszło 30 miljonów marek. Dywidenda wyniesie 12%; pozostała po wypłaceniu dewidendy oraz tanjemy suma 2.000.000 Mkn. ma być przeniesiona na kapitał zapasowy.

Ogólna liczba robotników zatrudnionych w zakładach I. G. oraz w spowinowaconych przedsiębiorstwach wynosiła pod koniec roku ubiegłego 145.000 osób.

Obok sprawozdania finansowego — opublikowana broszura zawiera również krótki raport z technicznej oraz organizacyjnej działalności I. G. Wiadomości te podane są jednak w formie bardzo lakonicznej i nie ujawniają nietylko żadnych szczegółów, lecz np. o tak ważnej stronie działalności I. G., jak destylacja węgla w niskich temperaturach, zaledwie wspominają.

Z tych zwięzłych wiadomości wynika jednak, że I. G. osiągnęła poważne postępy w produkcji barwników, przyczem zawarcie traktatów handlowych z Francją i Japonją ułatwiło eksport barwników do tych krajów. Umowa z francuskiemi zakładami Kuhlmanna, regulująca produkcję, ma się przyczynić w znacznym stopniu do złagodzenia walki konkurencyjnej między francuską i niemiecką grupą barwnikarską.

Ciekawą jest informacja, że w zakresie artykułów fotograficznych zawarto ze znaną nowojorską firmą „Ansco Photoproducts" umowę kartelową, w myśl której fabrykacja tych artykułów w Stanach Zjednoczonych ma się odbywać wspólnie przez I. G. oraz wspomnianą firmę amerykańską.

Oba powyższe fakty wskazują, że I. G. pragnie wzmocnić swą działalność drogą międzynarodowych porozumień z najpoważniejszemi ugrupowaniami pokrewnych gałęzi przemysłu w innych krajach.

Specjalną uwagę zwraca I. G. na produkcję sztucznego jedwabiu, doceniając znakomitą konjunkturę międzynarodową w tej dziedzinie.

Omawiane sprawozdanie kładzie jednak szczególny nacisk na wytwórczość związków azotowych, ilustrując nawet sytuację w tej dziedzinie ciekawemi wykresami. Światowe ceny na związki azotowe spadają z roku na rok i gdy w kwietniu r. 1923 cena 1 tonny siarczanu amonowego wynosiła £ 17.—.—, to w lutym roku bieżącego spadła już do £ 10.8 —, osiągając najniższe notowania w połowie sierpnia 1927 r. £ 9.11.6. Światowe spożycie azotu związanego wzrasta znakomicie: w r. 1903 wyniosło 349.000 tonn. w r. 1913 — 720.000 t., w r. 1926/27 — 1.339.000 t. Na ten znakomity wzrost spożycia wpłynął oczywiście rozwój produkcji syntetycznych związków azotowych: w liczbach absolutnych spożycie saletry chilijskiej nie uległo wprawdzie zmianie od r. 1903, wynosząc — z pewnemi wahaniami — ok. 300.000 t. w przeliczeniu na azot. Procentowo jednak w r. 1903 zużyto saletry chilijskiej ok. 80%, zaś pozostała ilość przypadła na siarczan amonu; natomiast w sezonie 1926/27 spożycie saletry wyniosło niespełna 20%, siarczanu amonu — tyleż, azotniaku, amonjaku syntetycznego i innych syntetycznych produktów — przewyższyło 50%; pozostała nieznaczna ilość przypada na saletrę norweską (wszystkie liczby w przeliczeniu na azot związany).

Zdolność produkcyjna zakładów I. G. po ostatniem powiększeniu instalacyj wynosi okrągło 700.000 tonn związanego azotu rocznie; ta olbrzymia produkcja związków azotowych jest też przyczyną spadku cen oraz nieubłaganej walki między saletrą chilijską a syntetycznemi związkami azotowemi.

Produkcja mieszanych nawozów fosforowo-azotowo-potasowych, znanych pod nazwą „Nitrophoska", rozwija się znakomicie; zapotrzebowanie jest tak znaczne, że przekracza zdolność wytwórczą tego artykułu.

Sprawozdanie I. G. uzupełnione jest krótkim szkicem, dotyczącym przedsiębiorstw związanych z Farbenindustrie.

Na czele I. G. — jako prezes Zarządu — nadal stoi najbliższy współpracownik Habera — Dr. Karol Bosch, zaś w składzie Rady, ktorej przewodniczy prof. Karol Duisberg, widzimy nazwiska wybitnych niemieckich uczonych i przemysłowców.

Polski przemysł chemiczny, który w ciągu ostatniego 10-ciolecia poczynił znakomite postępy techniczne i organizacyjne, musi nieustannie zwracać baczną uwagę na potężną niemiecką wytwórczość chemiczną, która z roku na rok tężeje w swej organizacji.

Z WARSZTATÓW PRACY NAUKOWEJ

Donoszą nam o opracowaniu w jednej z warszawskich pracowni chemicznych metody wyosabniania technicznego tlenku magnezu z dolomitu:

Palony dolomit po zgaszeniu traktuje się roztworem, zawierającym jako główny składnik cukier trzcinowy (ewentualnie z melasy). Tą drogą wyługowuje się wodorotlenek wapnia; $Mg(OH)_2$ i zanieczyszczenia pozostają nierozpuszczone i dają po wypaleniu produkt całkowicie odpowiadający swym składem wysokoprocentowym palonym magnezytom, nadający się zatem do fabrykacji cegieł magnezytowych i posadzek ksylolitowych.

Roztwór cukrzanów wapnia poddaje się saturacji zapomocą gazów bogatych w CO_2 (od wypalania dolomitu), regenerując go w ten sposób do nowego użycia.

Straty cukru dają się utrzymać łatwo w granicach poniżej 5% cukru, licząc na wagę wyprodukowanego tlenku magnezu.

Donosząc o tej nowej ciekawej metodzie, jesteśmy w możności poinformować naszych czytelników, że w wypadku bliższego zainteresowania naszkicowaną wyżej metodą, chętnie będziemy pośredniczyć w nawiązaniu kontaktu z jej autorem.

KAPITAŁY ZAGRANICZNE W PRZEMYŚLE CHEMICZNYM

Główny Urząd Statystyczny opracował na dzień 1 stycznia 1927 r. statystykę kapitałów zagranicznych w przemyśle, a miedzy innemi i w przemyśle chemicznym (bez województw zachodnich); statystyka ta dla zbadanych przez G. U. S. przedsiębiorstw chemicznych przedstawia się, jak następuje:

kapitał zagraniczny	w tysiącach złotych
Austrjacki	1.315
Czeski	1.005
Węgierski	10
Niemiecki	172
Holenderski	132
Francuski	3.874
Belgijski	3.784
Włoski	1.950
Angielski	2.354
Łotewski	412
Razem	**15.011**

Statystyka powyższa nie obejmuje wszystkich przedsiębiorstw znajdujących się na terenie Rzeczypospolitej, przeto nie daje ostatecznego obrazu; wyniki badań poszczególnych zakładów przemysłowych nie są dostatecznie ścisłe, gdyż kapitał zagraniczny niezawsze bywa ujawniony, np. w wypadku gdy jest reprezentowany przez banki krajowe. Ponieważ kapitał zakładowy zbadanych przedsiębiorstw wynosi 80.050.000 zł., przeto udział kapitału zagranicznego w tej grupie wynosi 18,75%. Przy doliczeniu G. Śląska, Województw Zachodnich oraz nieujętych statystyką przedsiębiorstw — niezawodnie udział kapitału zagranicznego będzie wyższy.

WYDOBYCIE SOLI W ROKU 1927

W zeszycie 14 tygodnika „Przemysł i Handel" znajdujemy ciekawe liczby dotyczące przemysłu solnego w Polsce w r. 1927; liczby te przedstawiają się jak następuje:

w tonnach	1913	1925	1926	1927
Wydobycie soli kamiennej	102.520 t. (57%)	220.208 (51,8%)	218.917 (47,8%)	243.482 (45,1%)
„ „ warzonej	77.592 (43%)	109.821 (22,9%)	120.500 (26,3%)	131.600 (24,4%)
Solanka	—	94.704 (22,3%)	118.369 (25,9%)	164.128 (30,5%)
Razem	**180.112 tonn**	**424.733 tonn**	**457.786 tonn**	**539.210 tonn**

Zużycie soli ilustruje następujące zestawienie:

	1913	1925	1926	1927
Soli jadalnej	109.328 (60,7%)	303.590 (71,5%)	306.513 (67%)	331.825 (61,5%)
Soli przemysl.	44.936 (25%)	115.022 (27,%)	142.906 (31,2%)	193.505 (36%)
Soli bydlęcej	25.264 (14%)	4.016 (1%)	6.990 (1,5%)	12.412 (2,3%)
Soli innej	584 (0,3%)	2.105 (0,5%)	1.377 (0,3%)	1.468 (0,3%)

NOWA TARYFA CELNA

Prace nad budową nowej taryfy celnej posuwają się naprzód w śpiesznem tempie. Pod koniec ubiegłego miesiąca opuścił prasę drukarską drugi zeszyt materjałów do nowej taryfy, mianowicie projekt nomenklatury taryfy celnej (jako I tom—wydana była w roku ubiegłym taryfa salzburska). Projekt nowej nomenklatury obejmuje 1.296 pozycyj, wyszczególniających parę tysięcy odrębnych indywiduum taryfikacyjnych. Grupa chemiczna obejmuje dwieście kilkanaście pozycyj, zaś po uwzględnieniu artykułów przemysłu chemicznego wyszczególnionych w innych działach taryfy — ilość pozycyj chemicznych wyniesie powyżej 300, co jest wyraźnem postępem w zakresie zróżniczkowania polskiej taryfy celnej.

Projekt nomenklatury powstał w ten sposób, że po odpowiednich studjach podkomisje fachowe narzuciły szkic nomenklatury, który uzupełniony i redakcyjnie wypracowany przez specjalne komisje, został ostatecznie ułożony przez Departament Ceł Ministerstwa Skarbu.

Obecnie odbywają się narady w podkomisjach— celem zaprojektowania wysokości stawek celnych, przyczem brane są pod uwagę zarówno momenty natury kalkulacyjnej, jak stawki celne w innych krajach, wysokość produkcji krajowej oraz importu zagranicznego, wreszcie stosunek wysokości projektowanej stawki do zagranicznych cen towaru. W posiedzeniach podkomisyjnych biorą udział zarówno producenci jak i konsumenci, zaś czynna współpraca przedstawicieli nauki pozwala na szczegółowe i dokładne oświetlenie każdego tematu.

Komisja Chemiczna rozpoczęła pracę nad stawkami celnemi już przed kilku miesiącami. Obecnie zaprojektowane są całkowicie lub narzucone w przedostatniej redakcji stawki celne w zakresie podkomisyj: ogólnej, materjałów wybuchowych, naftowej, ceramiczno-budowlanej. W toku są prace na terenie podkomisji garbarskiej, papierniczej oraz syntetyczno-organicznej, zaś pozostałe podkomisje t. j. nieorganiczna, gumowa, tłuszczowa i farmaceutyczna rozpoczną w tych dniach projektowanie stawek celnych.

KRONIKA

Z okazji stulecia Niepodległości Belgji odbędzie się w r. 1930 w Liege Wystawa Międzynarodowa Wielkiego Przemysłu i Nauki. Biura Wystawy mieszczą się w Liege, 4. Place St.-Lambert, zaś ceny miejsc w halach przemysłowych wynoszą 100 belgów (ca. 125 zł.) za 1 mtr.² W biurze naszego Związku są do przejrzenia szczegółowe prospekty Wystawy.

Dn. 12 maja r. b. odbyło się doroczne plenarne posiedzenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Sprawozdanie kasowe Komitetu za r. 1927 zamyka się sumą 55.181,89 zł., z czego na wydawnictwo norm zużyto okrągło 10.000 zł., na wydatki personalne — 14.000 zł. Polski Komitet Normalizacyjny rozwija ożywioną działalność, związaną z moralizacją wytworów przemysłowych oraz regulowaniem warunków dostawy. W zakresie artykułów chemicznych działa też szereg komisyj, które zajmują się obecnie normalizacją farb suchych i lakierów, wytworów destylacji drzewa, badaniem trwałości wyfarbowań, znormalizowaniem wyrobów gumowych i t. d. Inne komisje chemiczne są w toku prac przygotowawczych.

Dn. 14 maja r. b. odbyła się na terenie Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego konferencja przedstawicieli Sekcji Perfumeryjnej Związku Przemysłu Chemicznego z Dyrekcją P. M. S. w sprawach związanych z przydziałem spirytusu dla fabryk perfumeryjno - kosmetycznych oraz w sprawie środków skażających do spirytusu. W wyniku konferencji zaproponowano kilka specjalnych środków skażających, które mają być zbadane szczegółowo przez laboratorjum D. P. M. S., poczem — jeśli badania te dadzą korzystne wyniki — mają być stosowane zamiast dotychczas używanych. Należy zaznaczyć, że przedstawiciele Dyrekcji P. M. S. zajęli przychylne stanowisko w stosunku do postulatów, zgłoszonych przez przedstawicieli Związku.

W związku z przewidywanem rozpoczęciem prac nad rewizją traktatu handlowego polsko-tureckiego, uprzejmie prosimy członków Związku o nadsyłanie nam wszelkich postulatów, dotyczących stosunków handlowych z Turcją. Postulaty te powinny być zgłoszone najpóźniej do dn. 15 czerwca r. b.

VIII Targi Poznańskie, jakie odbyły się od dn. 29 kwietnia do 6 maja r. b., wskazują wyraźny rozwój tej instytucji. Ilość wystawców w roku bieżącym wyniosła 1.620 (w r. 1927 — 1.450), udział zagranicy wyrażał się liczbą 459 wystawców, t. j. prawie 40% ilości wystawców krajowych. Przemysł chemiczny reprezentowany był na Targach w mniejszej ilości niż poprzednio, bowiem udział procentowy w r. 1928 wyniósł 6%, gdy w r. 1927 — prawie 9%. Wśród wystawców zagranicznych na pierwszem miejscu figurują Niemcy (28,5%), potem następuje Francja (26%), Austrja (16%), oraz inne kraje. Ogólna frekwencja na tegorocznych Targach wzrosła i wynosiła przeszło 110.000 osób.

Wyszedł z druku zeszyt piąty miesięcznika „Przemysł Chemiczny" i zawiera treść następującą:

W. Dominik. — Przyczynki do studjów nad katalizatorami reakcji $CO + H_2O = CO_2 + H_2$. Gąsiorowski i S. Pilat. — Badania nad t. zw. liczbą smołową olejów. T. Rabek. — O działaniu szybkozmiennego pola elektrycznego (cichych wyładowań elektrycznych) na oleje mineralne i roślinne. E. Trepka. — Oznaczenie trwałości wyfarbowań na wpływ światła W. Jastrzębowski. — Nowe zdobycze chemiczne w Niemczech. Wł. Diamand.—Pierwsze próby samodzielnego rozwiązania całości polskiej sprawy naftowej. Ze sprawozdań Polskiej Akademji Umiejętności. Dział sprawozdawczy. Patenty Polskie z dziedziny technologji chemicznej za r. 1927.

Adres Redakcji i Administracji: Chemiczny Instytut Badawczy, Warszawa, Żoliborz, ul. Łączności.

ECHA

* Członek Zarządu naszego Związku, p. Inż. Wiktor Sommer, został dekorowany krzyżem oficerskim orderu Odrodzenia Polski za zasługi dla przemysłu chemicznego w Polsce.

Dyrektor Chemicznego Instytutu Badawczego, p. Dr. Zenon Martynowicz, został dekorowany krzyżem komandorskim orderu Odrodzenia Polski za zasługi dla rozwoju przemysłu chemicznego w Polsce.

* Dyrektor Związku Przemysłu Chemicznego, p. prof. Edmund Trepka, udał się do Genewy na Międzynarodową Konferencję Pracy — w charakterze członka delegacji polskiej, przedstawiciela pracodawców.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	420 zł.
Alkohol metylowy techniczny	250 „
„ „ czysty 99%	— „
Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
Azotniak mielony za 1 kg % N_2 *	1,75 „
„ granulowany za 1 kg % N_2 *	1,95 „
Azotan amonowy *	103.60 „
Benzen handlowy 90%	91 „
„ czysty	103 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	20 „
Chlorek cynku (ług 50%)	50 „
Chlorek wapnia bielący	40 „
Chlorek wapna ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ pro narcosi"	1.800 „
Fenol czysty	275 „
Formalina 30%	220 „
Fosforyty rachowskie surowe	3,50 „
Gliceryna farmaceutyczna 90%	380 „
„ techniczna biała 85-88%	315 „
Karbid	58—62 „
Karbolineum	45 „
Klej kostny	270 „
Klej skórny	400 „
Krezol	135 „
Kwas azotowy 30° Be. w przel. na 100% HNO_3	110 „
„ mrówkowy 65%	w złocie 140 „
„ siarkowy 66° Be	w złocie 6,98 „
„ solny bez arsenu	8 „
„ octowy techn. 30%	100 „
Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P_2O_5	6,56—7,50 zł.
„ kostna odklejona 30% P_2O_5	19 „
Naftalen surowy prasowany	34,50 „
„ czysty w łuskach	65 „
Octan sodu	125 „
„ ołowiu	235 „
Oleina zwierzęca destylat	295 „
„ „ saponifikat	285 „
Oleum 20%	w złocie 10,55 „
Pirydyna czysta za 1 kg.	12 „
Smoła preparowana	27,50 „
Siarczan amonu	43 „
Siarczek sodu 60/62 % *	w złocie 4045 „
Soda amonjakalna	26 „
„ kaustyczna	61 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	10 „
Stearyna	260 „
Superfosfat 16%	13,12—13.76 „
Toluen czysty	103 „

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE", Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.
Fabr. Chem. „WOLA KRZYSZTOPORSKA" Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Błękity Millori i paryski:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Sp. Akc. „SATURNJA", Warszawa, Marszałkowska 138, tel. 78-40.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM" Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-49.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Zakłady „ELEKTRO" Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Makuchy odolejone — kokosowy, lniany i rzepakowy:
(jako pasza dla bydła). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE" Będzin, tel. 90.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Oleje kokosowy, lniany, rzepakowy i rycynowy:
(do celów technicznych i spożywczych) Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE" Będzin, tel. 90.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN" Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-49.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Śrut rycynowy:
(jako nawóz sztuczny). Sp. Akc. „J. D. POTOKA SYNOWIE", Będzin, tel. 90.

Potaż żrący:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno, tel. 12.

Żelazocyjanki sodowy i potasowy:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno, tel. 12.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Prenumerata kwartalna w kraju **zł. 3.50**, zagranicą **zł. 5.00.** Cena zeszytu pojedynczego **zł. 0.60.**
Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Ceny ogłoszeń: Cała strona zł. 150. Pół strony zł. 80. Ćwierć strony zł. 45. Jedna ósma strony zł. 30. Wiersz jednoszpaltowy zł. 5. Ogłoszenia drobne „Produkty wytwórczości krajowej", tekst trzywierszowy kwartalnie zł. 30; wiersz dodatkowy zł. 5. Członkowie Związku otrzymują od cen powyższych rabat.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 14, telefon 410-14 — Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: inż. TADEUSZ ZAMOYSKI. — Drukarnia „Rola" J. Buriana, Mazowiecka 11.